

Warszawa, 5 października 2026 roku

Znak sprawy Stowarzyszenia:

PL-18/2026

Pan Henryk Kiepusa

Sekretarz Stanu w Ministerstwie
Edukacji Narodowej

do wiadomości:

Pan Mikołaj Wolanin

Pełnomocnik Ministra Edukacji
ds. uczniów i polityki młodzieżowej

dotyczy: **DWST-WPZN.5020.2.2026.DC**

Szanowny Panie Ministrze,

w związku z konsultacjami publicznymi projektu ustawy o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela, dotyczącego nowelizacji przepisów o postępowaniu dyscyplinarnym nauczycieli (UD410), przekazuję uwagi Stowarzyszenia Umarłych Statutów do przedmiotowego projektu.

*

Stowarzyszenie do przedmiotowego projektu zgłasza następujące uwagi:

- 1) wnosi o uregulowanie w przepisach o postępowaniu dyscyplinarnym **statusu osoby pokrzywdzonej**. Stowarzyszenie w przedmiotowej sprawie występowało już w 2022 r. do Rzecznika Praw Obywatelskich oraz w 2025 r. do Ministra Edukacji;
- 2) wnosimy o uregulowanie w sposób bardziej precyzyjny **roli i zadań psychologa** obecnego podczas przesłuchania małoletnich osób (kiedy może zabierać głos, kiedy

powinien reagować, czy ma być dostępny dla małoletniego przed przesłuchaniem i po czynnościach itp.);

- 3) pozytywnie oceniamy wprowadzenie instytucji **mediacji**; w proponowanych przepisach brakuje jednak określenia, jakie **kwalifikacje ma mieć mediator**; proponujemy, aby mediatorem mogła być osoba, która ukończyła merytoryczne szkolenie z zakresu mediacji oraz wskazujemy, że zasadne byłoby, aby przy organie, przy którym działa komisja dyscyplinarna pierwszej instancji, tworzone były listy stałych mediatorów; mediatorzy powinni otrzymywać wynagrodzenie za swoją pracę – z budżetu organu, przy którym działa komisja dyscyplinarna pierwszej instancji; pozwoli to na zapewnienie **profesjonalnego charakteru mediacji**, co ze względu na udział w niej pokrzywdzonego, którym najczęściej będzie uczeń, jest szczególnie istotne.

Poniżej przedstawiamy szczegółowe uzasadnienie do pierwszego postulatu.

*

1. Wyjść należy od tego, że już w przedstawionym do zaopiniowania projekcie została **dostrzeżona perspektywa pokrzywdzonego**. W art. 75a Karty Nauczyciela projektodawca przewiduje możliwość przeprowadzania mediacji w sprawach, w których występuje pokrzywdzony. **Pokrzywdzony będzie wówczas stroną postępowania**, a do mediacji konieczna będzie jego zgoda. Stowarzyszenie uznaje to za dobre rozwiązanie, które wymaga jednak rozwinięcia poprzez uwzględnienie pokrzywdzonego jako strony również na etapie postępowania wyjaśniającego i dyscyplinarnego.
2. Zwracamy uwagę, że osobą pokrzywdzoną deliktem dyscyplinarnym nauczyciela będzie bardzo często uczeń. Dostrzega to zresztą ustawodawca, gdyż w ustawie – Karta Nauczyciela przewidział szczególne obowiązki dyrektora szkoły dotyczące zawiadamiania rzecznika dyscyplinarnego o podejrzeniu popełnienia przez nauczyciela czynu naruszającego prawa i dobro dziecka. Pomimo tego, **uczniowi pokrzywdzonemu czynem nauczyciela nie przysługują w toku postępowania wyjaśniającego, a potem w toku postępowania dyscyplinarnego status strony ani jakiekolwiek uprawnienia procesowe**. Sprawia to, że uczeń pokrzywdzony nauczycielskim deliktem dyscyplinarnym nie ma zapewnionej należytej ochrony prawnej.
3. Negatywne konsekwencje takiego stanu rzeczy są następujące. Po pierwsze, decyzja o wszczęciu lub odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego jest arbitralną, niepodlegającą zaskarżeniu decyzją organu, przy którym działa komisja dyscyplinarna. Uczeń

lub jego rodzice, którzy złożyli zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przez nauczyciela przewinienia dyscyplinarnego na szkodę ucznia, nie mogą w żaden sposób prawnie zareagować w przypadku, gdy postępowanie wyjaśniające nie zostanie wszczęte.

4. Podobnie sprawa wygląda w przypadku umorzenia postępowania wyjaśniającego (art. 85 ust. 5 ustawy – Karta Nauczyciela). Na postanowienie rzecznika dyscyplinarnego o umorzeniu postępowania wyjaśniającego zażalenie służy nauczycielowi, którego dotyczy to postępowanie, oraz dyrektorowi szkoły, w której nauczyciel jest zatrudniony (a w przypadku nauczyciela pełniącego funkcję dyrektora szkoły – temu nauczycielowi oraz organowi prowadzącemu szkołę). **Sam nauczyciel nie posiada interesu prawnego w zaskarżeniu postanowienia o umorzeniu postępowania wyjaśniającego, zatem jedynym podmiotem, który może w takiej sytuacji reprezentować interesy pokrzywdzonego ucznia, jest dyrektor szkoły** (albo organ prowadzący, gdy sprawa dotyczy dyrektora szkoły). Jedyny wyjątek istnieje wówczas, gdy postępowanie wyjaśniające dotyczy czynu naruszającego prawa i dobro dziecka – wówczas zażalenie może złożyć również Rzecznik Praw Dziecka. Nie jest to jednak rozwiązanie optymalne i uwzględniające podmiotowość ucznia pokrzywdzonego czynem nauczyciela. Poza tym Rzecznik Praw Dziecka nie może działać w sprawach dotyczących uczniów pełnoletnich. Analogicznie sytuacja kształtuje się w odniesieniu do zaskarżania postanowień komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego (art. 85b ust. 2 ustawy – Karta Nauczyciela).
5. W przypadku orzeczeń dyscyplinarnych wydawanych przez komisje pierwszej instancji prawo do wnoszenia odwołań posiadają tylko rzecznik dyscyplinarny i obwiniony lub jego obrońca (art. 85k ust. 1 ustawy – Karta Nauczyciela). W tych przypadkach rzecznikiem interesu ucznia może być zatem wyłącznie rzecznik dyscyplinarny (w postępowaniu dyscyplinarnym nauczycieli uprawnień procesowych nie posiada Rzecznik Praw Dziecka). Trzeba jednak zaznaczyć, że rzecznik dyscyplinarny niekoniecznie będzie reprezentował w toku sprawy interes pokrzywdzonego ucznia. Co warto podkreślić, zasadniczo rzecznik dyscyplinarny nie będzie miał interesu w zaskarżaniu orzeczenia komisji pierwszej instancji, jeśli ta orzekła karę, o jaką wnosił; rzecznik dyscyplinarny może także zaniechać wniesienia odwołania wówczas, jeśli komisja nie uwzględniła jego stanowiska procesowego.
6. Ponadto brak statusu strony dla ucznia pokrzywdzonego czynem nauczyciela powoduje, że nie może on uzyskać informacji o toczącym się postępowaniu – czy zostało wszczęte postępowanie wyjaśniające i jak się zakończyło (umorzenie lub skierowanie wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego), jakie wydano orzeczenie dyscyplinarne lub czy zostało wniesione odwołanie od orzeczenia do sądu powszechnego. **Co więcej, brak statusu strony uniemożliwia uczniowi składanie wniosków dowodowych w toku postępowania.**

7. Jak zatem wynika z powyższego, interesy prawne ucznia pokrzywdzonego deliktem dyscyplinarnym nauczyciela nie są należycie chronione w toku postępowania dyscyplinarnego. W ocenie Stowarzyszenia Umarłych Statutów narusza to konstytucyjne standardy demokratycznego państwa prawa.
8. W tym kontekście należy zwrócić szczególną uwagę na **wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z dnia 22 kwietnia 2021 r., skarga nr 29555/13, sprawa F.O. vs. Chorwacja** (LEX nr 3163621). W wyroku tym Trybunał uznał, że organy państwowe (dyrektor szkoły, ministerstwo edukacji, organ nadzoru pedagogicznego) nie podjęły właściwych działań w związku ze skargą rodzica dotyczącą słownego obrażania jego dziecka przez nauczyciela, a tym samym doszło do naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego z art. 8 Konwencji. Można zatem uznać, że działania podjęte na drogach administracyjnej i zawodowej nie były adekwatne. Trybunał przypomniał przy tym, że „krajowe organy władzy muszą wdrożyć odpowiednie prawne, administracyjne, społeczne i edukacyjne środki, aby jednoznacznie zakazać wszelkich tego rodzaju zachowań wobec dzieci w każdym czasie i w każdej sytuacji, a tym samym zapewnić zero tolerancji dla przemocy i nadużyć w placówkach edukacyjnych. Odnosi się to również do konieczności zapewnienia możliwości (pociągnięcia sprawcy do) odpowiedzialności poprzez odpowiednie środki karne, cywilne, administracyjne i zawodowe”.
9. Powyższe rozważania można odnieść do polskiego systemu odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli. Jak wskazaliśmy wyżej, **nie zapewnia on odpowiedniej (a właściwie nie zapewnia żadnej) ochrony praw ucznia pokrzywdzonego deliktem dyscyplinarnym nauczyciela**, co może powodować, że złożona przez ucznia lub jego rodziców skarga na zachowanie nauczyciela, nie zostanie rozpatrzona należycie, np. nie zostanie wszczęte postępowanie wyjaśniające, pomimo że – przy obiektywnej ocenie sytuacji – powinno ono być zostać wszczęte. **W świetle przywołanego orzeczenia w sprawie F.O. vs. Chorwacja może to wskazywać, że przepisy rozdziału 10 ustawy – Karta Nauczyciela mogą naruszać Europejską Konwencję Praw Człowieka.** Gdyby jednak wprowadzić do nauczycielskiego postępowania dyscyplinarnego status pokrzywdzonego, któremu przysługiwałyby prawa strony, można byłoby stwierdzić, że krajowe środki zapewniają uczniowi odpowiednie środki reakcji w sytuacji, gdy jego skarga na zachowanie nauczyciela nie jest prawidłowo rozpatrywana, w tym również, gdy nie dochodzi do wszczęcia postępowania w zakresie odpowiedzialności zawodowej.
10. Należy także zwrócić uwagę, że **w polskich przepisach prawnych instytucja pokrzywdzonego w postępowaniu dyscyplinarnym nie stanowi *novum* normatywnego.** W przepisach o odpowiedzialności dyscyplinarnej **nauczycieli akademickich** określono, że

stronami w postępowaniu wyjaśniającym są pokrzywdzony lub osoba, która zawiadomiła o popełnieniu czynu mającego znamiona przewinienia dyscyplinarnego (art. 286 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce). Instytucję pokrzywdzonego przewidują także przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej:

- **adwokatów i radców prawnych** (pokrzywdzony jest stroną w dochodzeniu oraz w postępowaniu przed sądem dyscyplinarnym – art. 93 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze; art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. – o radcach prawnych),
- **architektów i inżynierów budownictwa** (pokrzywdzony jest stroną w postępowaniu dyscyplinarnym – art. 48 ust. 1 pkt 3 z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów oraz inżynierów budownictwa),
- **lekarzy** (pokrzywdzony jest stroną postępowania w przedmiocie odpowiedzialności zawodowej lekarzy – art. 56 ust. 1 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. o izbach lekarskich),
- **psychologów** (pokrzywdzony jest stroną postępowania w przedmiocie odpowiedzialności dyscyplinarnej – art. 67 ust. 1 ustawy z dnia 23 stycznia 2026 r. o zawodzie psychologa oraz samorządzie zawodowym psychologów).

Przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej nauczycieli, nie przewidując instytucji pokrzywdzonego, stanowią zatem wyjątek w polskich przepisach prawnych dotyczących odpowiedzialności zawodowej.

11. Stowarzyszenie zwraca jednocześnie uwagę, że status pokrzywdzonego w postępowaniu dyscyplinarnym przysługiwałby także innym nauczycielom lub dyrektorowi szkoły. Jest to zatem instytucja, która korzystna jest nie tylko z perspektywy praw ucznia, ale także praw nauczyciela.

*

12. W przypadku uwzględnienia przedstawionej uwagi Stowarzyszenia dotyczącej uregulowania w przepisach o postępowaniu dyscyplinarnym roli i statusu osoby pokrzywdzonej, w przedmiotowym projekcie będzie należało wprowadzić kilka zmian. Poniżej wskazujemy proponowane brzmienie nowych przepisów.

13. [art. 1 pkt 4 projektu – dotyczy art. 75 Karty Nauczyciela]

Proponujemy, aby po ust. 2b dodać ust. 2c w brzmieniu:

2c. Zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przez nauczyciela czynu stanowiącego uchybienie godności zawodu nauczyciela lub obowiązkom, o których mowa w art. 6, może złożyć pokrzywdzony.

Uzasadnienie: Proponowany przepis wprost statuuje prawo pokrzywdzonego do złożenia zawiadomienia. Dzięki formalizacji tej procedury, pisma uczniów lub ich rodziców, składane do rzecznika dyscyplinarnego, będą mogły być rozpatrywane jako zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia deliktu dyscyplinarnego. Wprowadzenie tego przepisu jest równocześnie komplementarne do pozostałych proponowanych niżej przepisów.

14. [art. 1 pkt 13 projektu – dotyczy art. 85 Karty Nauczyciela]

Proponujemy, aby:

– po ust. 1 dodać ust. 1a i 1b w brzmieniu:

1a. W przypadku, gdy złożone zostało zawiadomienie, o którym mowa w art. 75 ust. 2a lub 2c, rzecznik dyscyplinarny powołany przy komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji wydaje postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego, jeżeli organ nie wyda polecenia, o którym mowa w ust. 1.

1b. Na postanowienie, o którym mowa w ust. 1a, zawiadamiającemu służy zażalenie, za pośrednictwem rzecznika dyscyplinarnego, który wydał postanowienie, do komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji, w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia.

– po ust. 2 dodać ust. 2a, w brzmieniu:

2a. O wszczęciu postępowania wyjaśniającego rzecznik dyscyplinarny zawiadamia także pokrzywdzonego.

– w ust. 3 dodać na końcu zdanie w brzmieniu:

Odpis tego wniosku lub postanowienia doręcza się pokrzywdzonemu.

– po ust. 5 dodać ust. 5a w brzmieniu:

Na postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego zażalenie służy także pokrzywdzonemu. Zażalenie wnosi się do komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji za

pośrednictwem rzecznika dyscyplinarnego, który wydał postanowienie, w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia.

Uzasadnienie: Obecnie osoba pokrzywdzona deliktem dyscyplinarnym nauczyciela nie może złożyć formalnie zawiadomienia do rzecznika dyscyplinarnego. Jednocześnie pisma pokrzywdzonego dotyczące podejrzenia popełnienia deliktu dyscyplinarnego są rozpatrywane bez trybu pozwalającego na weryfikację decyzji właściwego organu o niewszczynaniu postępowania wyjaśniającego.

Proponowane przepisy wprowadzają zatem zasadę, że jeśli decyzja o tym, aby nie wszczynać postępowania wyjaśniającego zapada wskutek rozpatrzenia zawiadomienia dyrektora szkoły (lub organu prowadzącego) lub pokrzywdzonego, była wydawana w formie zaskarżalnego postanowienia.

Jednocześnie przewiduje się, aby pokrzywdzony był zawiadamiany o wszczęciu postępowania wyjaśniającego, analogicznie jak informuje się o tym dyrektora szkoły lub organ prowadzący (por. art. 85 ust. 2 Karty Nauczyciela).

Konsekwencją powyższych zmian jest także umożliwienie pokrzywdzonemu wniesienie zażalenia na postanowienie o umorzeniu postępowania wyjaśniającego.

15. [art. 1 pkt 15 projektu – dotyczy art. 85b Karty Nauczyciela]

Proponujemy, aby po ust. 1 dodać ust. 1a i 1b w brzmieniu:

1a. Komisja dyscyplinarna pierwszej instancji wydaje także postanowienie:

- 1) o utrzymaniu w mocy postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego albo*
- 2) o uchyleniu postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego.*

1b. Uchylenie postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego jest równoznaczne ze wszczęciem postępowania wyjaśniającego w sprawie.

Uzasadnienie: W związku z zaproponowanymi wyżej zmianami konieczne jest uzupełnienie art. 85b Karty Nauczyciela, który określa, jakie postanowienie wydaje komisja dyscyplinarna, o postanowienia wydawane w wyniku rozpatrzenia zażalenia na odmowę wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

Na marginesie Stowarzyszenie wskazuje, że zgodnie z zasadami prawidłowej legislacji i zasadą wyłączności ustawy, w art. 85b Karty Nauczyciela należałoby uregulować postanowienia komisji dyscyplinarnej (lub odwoławczej komisji dyscyplinarnej) wydawane w wyniku rozpatrzenia zażalenia na postanowienie rzecznika dyscyplinarnego o umorzeniu postępowania wyjaśniającego oraz zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, które obecnie są unormowane w rozporządzeniu.

16. [art. 1 pkt 15 projektu – dotyczy art. 85b Karty Nauczyciela]

Proponujemy, aby po ust. 2 dodać ust. 2a w brzmieniu:

2a. Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego zażalenie służy także pokrzywdzonemu. Zażalenie wnosi się do komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji za pośrednictwem rzecznika dyscyplinarnego, który wydał postanowienie, w terminie 14 dni od dnia doręczenia postanowienia.

Uzasadnienie: W związku z proponowanymi zmianami zmierzającymi do uznania pokrzywdzonego jako strony postępowania, należy przyznać mu prawo do wniesienia zażalenia na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego.

17. [dodanie art. 85 ca]

Proponujemy, aby po art. 85c dodać art. 85ca w brzmieniu:

art. 85ca. 1. Pokrzywdzonym jest osoba, której dobro lub prawo zostało bezpośrednio naruszone lub zagrożone przez przewinienie dyscyplinarne.

2. Pokrzywdzonemu przysługuje prawo składania wniosków dowodowych, przeglądania akt sprawy oraz sporządzania z nich notatek i kopii.

3. Pokrzywdzony może działać przez pełnomocnika.

Uzasadnienie: W związku z proponowanymi zmianami, konieczne jest zdefiniowanie, kim jest pokrzywdzony i jakie jest jego status w toku postępowania. Definicja pokrzywdzonego jest wzorowana na definicji zawartej w art. 49 Kodeksu postępowania karnego.

18. [zmiany w art. 85k oraz art. 85l]

Proponujemy, aby w art. 85k dodać ust. 1a w brzmieniu:

1a. Odwołanie, o którym mowa w ust. 1, służy także dyrektorowi szkoły, w której obwiniony jest zatrudniony, a w przypadku nauczyciela pełniącego funkcję dyrektora szkoły – organowi prowadzącemu szkołę oraz pokrzywdzonemu. Odwołanie wnosi się do odwoławczej komisji dyscyplinarnej za pośrednictwem komisji dyscyplinarnej, która wydała orzeczenie, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia.

Proponujemy także, aby ust. 2 otrzymał brzmienie:

2. Na postanowienie o odrzuceniu odwołania stronie, która je wniosła, przysługuje zażalenie w terminie 7 dni od doręczenia postanowienia do odwoławczej komisji dyscyplinarnej.

Natomiast w art. 85l proponujemy, aby ust. 2 otrzymał brzmienie:

2. Wydanie orzeczenia na niekorzyść obwinionego może nastąpić jedynie w razie wniesienia odwołania na jego niekorzyść.

Uzasadnienie: W ocenie Stowarzyszenia pokrzywdzonemu powinno przysługiwać także odwołanie od orzeczenia komisji dyscyplinarnej pierwszej instancji, celem zagwarantowaniu mu pełnej ochrony jego praw. Jednocześnie, aby projektowana regulacja była kompleksowa, takie uprawnienie powinni posiadać także dyrektor szkoły oraz organ prowadzący.

19. [zmiany w art. 85o]

Proponujemy, aby w art. 85o dodać ust. 1a i 1b o treści:

1a. Uchylenie postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego przerywa bieg pięciomiesięcznego terminu, o którym mowa w ust. 1.

1b. Postępowanie dyscyplinarne nie może być także wszczęte po upływie 5 miesięcy od dnia wydania przez komisję dyscyplinarną pierwszej instancji postanowienia o uchyleniu postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego.

Uzasadnienie: W związku z tym, że proponowane przepisy przewidują możliwość uchylenia postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego, konieczne jest zmodyfikowanie zasad obliczania pięciomiesięcznego terminu przedawnienia, liczonego od dnia powzięcia przez organ, przy którym działa komisja dyscyplinarna pierwszej instancji, wiadomości o popełnieniu czynu.

Bez takiej zmiany możliwość uchylecia postanowienia o odmowie wszczęcia postępowania wyjaśniającego miałyby w zasadzie iluzoryczny charakter, bo ze względu na krótki termin przedawnienia, wszczęcie postępowania dyscyplinarnego w takiej sprawie byłoby mało realne.

*

Mam nadzieję, że przedstawione przez Stowarzyszenia propozycje spotkają się akceptacją Pana Ministra i zostaną uwzględnione w projekcie. Stowarzyszenie wyraża także chęć współpracy nad brzmieniem zaproponowanych przepisów.

Z wyrazami szacunku

Łukasz Korzeniowski
Prezes Zarządu